

LESBRIEF

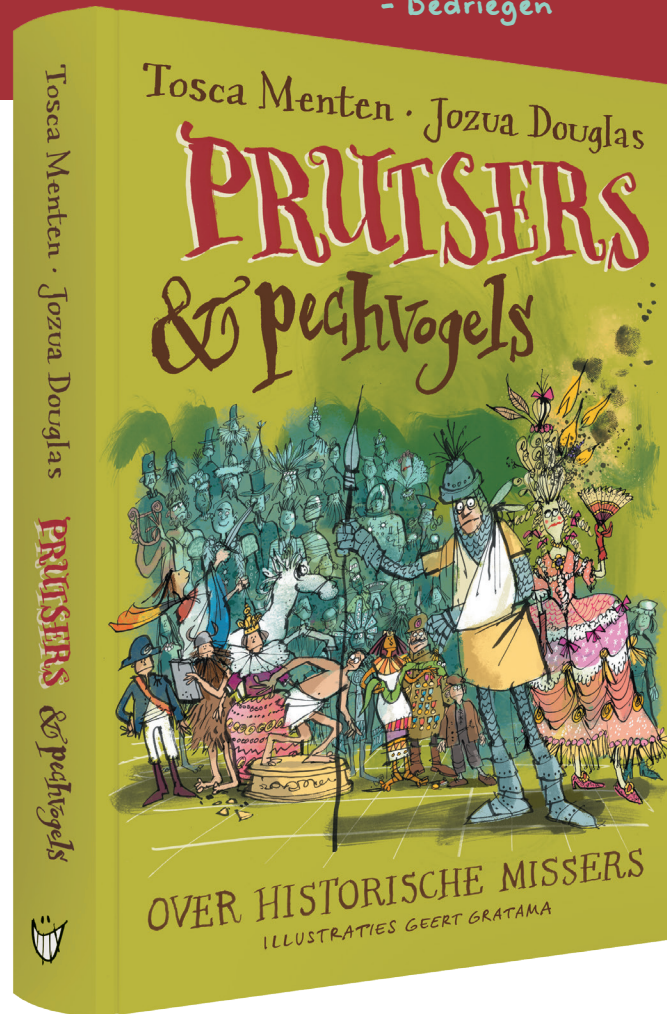
Voor groep 5 & 6

Prutsers en pechvogels

door Tosca Menten en Jozua Douglas, met illustraties van Geert Gratama

Thema's in het boek:

- Mislukkingen
- Kunst
- Pech
- Ontdekken
- Geschiedenis
- Creativiteit
- Bedriegen

**KINDER
BOEKEN
WEEK**

Tosca Menten en Jozua Douglas vormen samen het duo De Gouden Grijs. Samen verzamelden zij grappige, verschrikkelijke en volstrekt onmogelijke verhalen bij de tentoonstelling Prutsers & pechvogels, georganiseerd door het Rijksmuseum van Historische Oenen en het Nationaal Pechvogel Kabinet. In de verhalen ontmoet je dus geen helden, beroemdheden of medaillewinnaars. Integendeel; prachtige pruiken vliegen in de fik, ridders zakken door de grond en de duurste tulpenbol ooit gaat net zo snel in de soep als de laatste dodo in de pan.

De historisch mooie illustraties zijn van Geert Gratama.

UITGEVERIJ
De Fontein

1. LEESPLEZIER

Opdracht 1 - Kijken en voorspellen

Vorbereiding:

- De vragen uitgeschreven op het bord of op 'flashcards' als de kinderen zelf lezen. De vragen stel je elke keer voor er aan een nieuw verhaal begonnen wordt.
- Een kladbaadje met potlood.

Instructie:

- Lees af een toe een verhaal voor uit het boek of laat de leerlingen het boek zelfstandig lezen.
- Kies een verhaal en bekijk voor het voorlezen eerst samen met de leerlingen het portret met de beschrijving. De portretten in het boek stellen schilderijen voor van mensen in de tentoonstelling 'Prusters & pechvogels'. De verhalen vertellen het verhaal achter de persoon of personen op het schilderij. Prikkel de creativiteit van leerlingen door hen te laten voorspellen waar het verhaal over zal gaan: 'Stel je voor dat je in de tentoonstelling rondloopt. En je ziet dit portret hangen? Voorspel waar het schilderij over gaat.'
- Stel de volgende vragen:
 - Wie denk jij dat dit is/dit zijn?
 - Waar wonen ze?
 - Wat doen ze?
 - Wat denk je dat er is gebeurd?
 - Waarom denk je dat dit een prusters of pechvogel is?
 - Wat zal er misgaan?
- Bekijk gedurende het voorlezen een aantal opvallende illustraties uit het boek. Bijvoorbeeld de illustraties op pagina 72 en 73, pagina 78 en 79, pagina 93 of pagina 154 en 155. Bij elke illustratie stel je de leerlingen de vraag: 'wat is hier gebeurd?'

- Klassikaal
- Duur: 20 minuten
- Ontwikkelingsgebied: (voor)lezen en voorspellen

Opdracht 2 – Luisteren en tekenen

Vorbereiding:

- Kopieer Bijlage 1 'De schilderijlijst' voor alle leerlingen.
- Kleurpotloden.

Instructie:

Dit is een oefening om actief luisteren te stimuleren.

- Kies een verhaal. Start meteen met het voorlezen van het verhaal. Laat het portret expres niet zien.
- Vraag de leerlingen te luisteren naar het verhaal en vraag hen ondertussen een schetsmatig portret te maken van de hoofdpersoon. Hoe zal hij of zij eruit zien? Ze kunnen ook als ze dit fijner vinden eerst trefwoorden/hints opschrijven en later tekenen.
- Is het verhaal uit? Geef de leerlingen nog 30 minuten de tijd om hun portret af te maken. Vraag hen volgens om in tweetallen uit te wisselen: 'Leg aan elkaar uit hoe je de hoofdpersoon hebt getekend? Waarom denk je dat hij/zij er zo uitziet?'
- Hang de portretten op in de klas en bekijk samen elkaars resultaten. Bespreek de opdracht na: 'lijken de portretten op elkaar? Welke hints uit het verhaal hebben de leerlingen gebruikt? Wat hebben zij zelf ingevuld?'

- **Klassikaal en individueel uitwerken**
- **Duur: 45 minuten**
- **Ontwikkelingsgebied: actief luisteren en tekenen**

Opdracht 3 - Speeddate

Vorbereiding:

- Maak een binnen- en buitenkring met stoelen.
- Een stopwatch of kookwekker die een minuut kan lopen.
- Kladblok met potlood.
- Een apparaat waarop je muziek kunt afspelen.

- Als alle verhalen gelezen zijn, vraag je de leerlingen het verhaal te kiezen dat zij het leukst vinden.
- Vraag hen het volgende voor te bereiden op een kladbloodje:
 - Welke personage of gebeurtenis uit de verhalen vind je het leukst en waarom?
- Organiseer nu een speeddate:

Optie 1. Binnen-buitenkring

- Maak twee kringen; een binnen- en buitenkring.
- De kinderen in de binnenkring stellen vragen aan de kinderen in de buitenkring: 'Welke personage of gebeurtenis uit de verhalen vind je het leukst en waarom?'
- Zet een timer op 30 seconden.
- Gaat de timer af? Dan schuift de binnenkring door naar links.

Optie 2: Op muziek

- Zet de muziek aan.
- Stopt de muziek? Klets met degene die het dichtst bij je staat. Vertel elkaar: 'Welke personage of gebeurtenis vind je het leukst? Waarom?'
- Sluit de werkvorm plenair af: geef verschillende leerlingen het woord: 'wat heb je gehoord? Wat heeft je verrast of verbaasd? Zat jouw favoriete personage of gebeurtenis er ook tussen?'

- **Individueel en klassikaal bespreken**
- **Duur: 30 minuten**
- **Ontwikkelingsgebied: lezen en leesbeleving**

Opdracht 4 – Goed verzonnen

- **Klassikaal**
Duur: 60 minuten
- **Ontwikkelingsgebied:**
creatief schrijven

Vorbereiding:

- Kopieer Bijlage 2 'Feit of fictie?' voor alle leerlingen.
- Een pen.
- Illustratie op pagina 173.
- Het verhaal *Gerardus Gerritszoon*.
- Een wit A4 en een potlood.
- Een computer met toegang tot het internet.

Deel a. Feiten en fictie?

Hoe verzin je een fantasierijk en grappig verhaal?

- Vertel: 'Ik lees zo het verhaal *Gerardus Gerritszoon* voor. Luister goed en bedenk; wat zijn feiten? En wat is fictie? Feiten zijn waargebeurd, je kunt ze controleren. Bijvoorbeeld: in 1940 begon in Nederland de Tweede Wereldoorlog. Fictie is verzonnen en dus geen feit. Bij het bedenken van fictie komt soms veel fantasie kijken. Soms zijn er misschien stukken waar je over twijfelt; is dit waargebeurd (een feit) of fictie?'
- Deel werkblad 'Feit of fictie?' uit.
- Lees het verhaal *Gerardus Gerritszoon* voor en laat de leerlingen het werkblad 'Feit of fictie?' invullen. Als ze twijfelen mogen ze gebruik maken van het internet om de feiten te controleren.
- Praat met elkaar na: 'wat zijn de feiten? Wat is fictie? Waar twijfel je over? Van wat voor verhalen houd jij meer: een verhaal gebaseerd op feiten of een fantasievol verhaal?'

Deel b. Goed verzonnen.

- Vertel dat jullie nu zelf een fantasievol verhaal gaan schrijven: 'we gaan samen een nieuw verhaal schrijven. Dit verhaal bestaat uit feiten en fictie. Ik geef jullie straks de eerste vier zinnen. Dit zijn historische feiten, waargebeurd. Daarna mogen jullie samen in een groepje het verhaal verder verzinnen. Zo gek en grappig als je maar wilt.'
- Verdeel de klas in groepjes van 4 leerlingen.
- Schrijf vier zinnen op het bord. Bijvoorbeeld: 'In de nacht van 19 september 1667 zinkt het schip 'Het wapen van Amsterdam'. Het schip heeft veel goud aan boord. Driehonderd jaar lang ligt het schip op de bodem van de zee. Tot Pjotr Belak in 1960 het schip ontdekt en toestemming krijgt het schip te bergen.'
- Elk groepje heeft een wit blaadje. Boven aan dat blaadje schrijven zij eerst alle namen. Daarna schrijven ze de vier zinnen van het bord over.
- Zodra iedereen klaar is, vraag je de eerste leerling in het groepje om zelf de vijfde zin te verzinnen en op het blaadje te schrijven.
- Staat de zin op papier? Geef een seintje en vraag de leerling om het blaadje door te geven naar de leerling links in de groep.
- Vertel de leerlingen dat ze nu zelfstandig verder mogen. Ze schrijven om de beurt een zin. Zij: lezen het verhaal, verzinnen de volgende zin en geven het blad weer door. Zo worden de blaadjes steeds aangevuld en doorgegeven. Doe dit 20 minuten lang: lezen, schrijven, doorgeven, lezen, schrijven, doorgeven. Stimuleer de leerlingen hardop te vertellen en samen na te denken, als ze het lastig vinden.

- Na 20 minuten bekijken de groepjes het resultaat en lezen zij hun verhaal.
- Hoe gek is het verhaal geworden? Zijn ze tevreden?
- Laat ze zelf iemand kiezen uit hun groepje die het verhaal mag voorlezen aan de rest van de klas.
- Elk groepje mag het zelfgeschreven verhaal voorlezen.

Opdracht 5 – Het verhaal en ik

Vorbereiding:

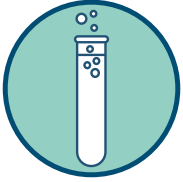
- Digibord.
- Schrijfschrift en pen.
- Verschillende blunders op YouTube, kies hier geen pijnlijke of gênante filmpjes.
- Digibord of televisie om de filmpjes op af te spelen.
- De interviewvragen op het (digi)bord.

Instructie

- Bespreek klassikaal wat een pechvogel en wat een prutsers is: 'wat is een pechvogel? Wie vond je de grootste pechvogel in het boek en waarom? Wat is een prutsers en wie was de grootste prutsers en waarom? Wat is een verschil tussen een pechvogel en een prutsers?' (Een prutsers maakt zelf de blunder een pechvogel overkomt het door pech).
- Pechvogels en prutsers maken soms blunders.
- Bekijk samen een aantal grappige blunders op het digibord of de televisie.
- Bespreek: kwam de blunder door pech of was het gewoon een prutsers?
- Laat de leerlingen elkaar in tweetallen interviewen. Schrijf de volgende interviewvragen op het bord:
 - Wanneer was jij echt een pechvogel?
 - Heb je weleens een echte blunder gemaakt?
 - Of is er iemand in je omgeving die een echte blunder heeft gehad?
- Geef de leerlingen vijf minuten de tijd om de blunder aan elkaar te vertellen.

Extra: Is er tijd over? Laat leerlingen dan een portret tekenen, passend bij hun blunder. Maak samen met de klas een tentoonstelling 'Prutsers & pechvogels' in de klas!

- klassikaal en in tweetallen uitwerken
- Duur: 30 minuten
- Ontwikkelingsgebied: lezen en leesbeleving

2. ONTDEKKEN

Opdracht 6 - Wondersmeer maken

Vorbereiding:

- Illustratie pagina 101.
- Fragment met de ingrediënten van Teuns Wondersmeer op pagina 105.
- Digibord.
- Grote vellen papier.
- Potloden.
- Voorbeelden van recepten uit kinderkookboeken.
- Recept Lipbalsem (bijlage 3).
- Een pan.
- Een schaalkje.
- Een lepeltje.

- Klassikaal en individueel uitwerken
- Duur: 75 minuten
- Ontwikkelingsgebied: natuurkunde, woordenschat, schrijven en onderzoeken

Teuns Wondersmeer

‘Teuns Wondersmeer,’ zei Teun trots. ‘Daar hebben we niet zoveel van, dus elke pot kost straks twee stuivers.’ Dat vond Bartus een goed idee en opgewekt zong Teun de ingrediënten.

Flubber en blubber, dat is het begin

En dan komt er verder nog narigheid in:

Rottende prei en balkenbrij

Ossenvet en pissebed,

Adderbloed en varkenssnoet...

‘Hou op met dat geblèr,’ riep Bartus.

‘Bijna.’ Teun zong verder en eindigde zoals altijd met *reigerdrek en paardensnot*.

Slechts een stuiver voor een pot! (p.105)

Instructie

Deel a. Recept

- Lees het fragment voor over Teuns Wondersmeer. En vertel de kinderen dat ze goed moeten luisteren en proberen te onthouden wat Teun zingt.
- Lees het volgende voor aan de leerlingen:
‘Teun heeft zonder dat hij het beseft echte wondersmeer gemaakt! Hij is alleen het recept kwijt. Hebben jullie het wel kunnen onthouden door het liedje? Weten jullie de ingrediënten nog? Schrijf ze maar op.’
- Bekijk klassikaal welke ingrediënten er zijn gevonden en controleer dit uiteindelijk met de juiste lijst (het liedje).
- Nu bekijk je samen met de kinderen wat recepten zijn.
Laat verschillende recepten uit kinderkookboeken zien. Bespreek samen termen die je tegenkomt: ingrediënten, benodigdheden, gram, deciliter, mengen, temperatuur, afwegen, eetlepel of theelepel, etc.

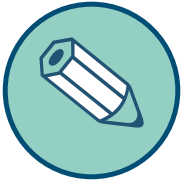
- Wijs de kinderen ook op de opbouw van een recept: titel, ingrediënten, benodigdheden, bereidingswijze, tijd en een begeleidend beeld.
- De leerlingen mogen nu zelf een recept schrijven voor Teuns Wondersmeer met de ingrediënten die ze als klas samen hebben gevonden, aangevuld met nieuwe ingrediënten, benodigdheden en een bereidingswijze.
- Loop rond om hen te begeleiden waar nodig.
- Laat uiteindelijk twee kinderen hun recept voorlezen (giechelend waarschijnlijk) en dit mag natuurlijk met een beetje fantasie.

Instructie

Deel b. Lipbalsem maken

Deze opdracht moet onder strikte begeleiding van een volwassene, vanwege het werken met gekookt water. Om deze reden verdeel je de klas in groepjes van vier leerlingen.

- De leerlingen mogen samen met een begeleider zelf lipbalsem maken.
- Deel de recepten uit en laat de kinderen in kleine groepjes van vier leerlingen aan de slag gaan.
Laat ze eerst de ingrediënten en benodigdheden verzamelen.
- Daarna gaan jullie stap voor stap het recept volgen.

3. MAKEN

Opdracht 7 - Pruikenverkiezing

Vorbereiding

- Illustratie van de pruiken op pagina 69.
- Grote (A3), dikke vellen wit papier.
- Kleurpotloden.
- Vetkrijt en verf.
- Kwasten.
- Fragment over de pruiken op pagina 43.

- Klassikaal en tweetallen uitwerken
- Duur: 90 minuten, verdeeld over meerdere dagen
- Ontwikkelingsgebied: fantasie, creatieve expressie en spreekvaardigheid

Pruiken

‘De koning vond het verschrikkelijk om kaal te worden,’ ging Victor verder. ‘Straks had hij een hoofd als een ei. En dan ging hij de geschiedenis in als Koning Bloothoofd of Lodewijk de Kale Knikker of Koning Badmuts. Of Koning Hoe-heet-ie-ook-alweer-die-kale.’

Luc grinnikte.

‘En daarom ging hij pruiken dragen,’ zei Victor. ‘Na een tijdje had hij er meer dan duizend.’
‘Zo veel?’

‘Een pruik voor elk moment van de dag: een jachtpruik, een leespruik, een muziekpruik, een feestpruik.’

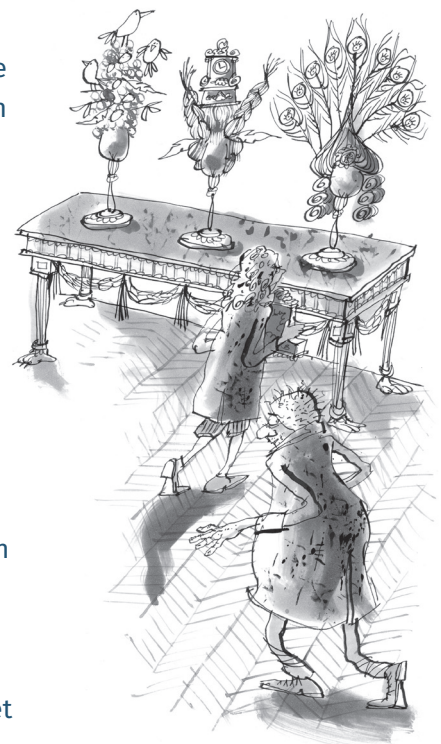
‘Een nadenkpruik,’ vulde Sophie aan. ‘Een roddelpruik. En een piekerpruik.’

‘Een tandenpoetspruik,’ verzoon Luc. ‘En een pruik voor op de kakstoel.’

Ze lachten. (p.43)

Instructie:

- Bekijk de illustratie met pruiken van pagina 69. Voer een gesprekje over pruiken aan de hand van de volgende vragen: ‘welke pruik vind je het mooist? Wie zou deze pruik dragen? Waarom droegen ze pruiken vroeger? En nu? Heb je wel eens pruiken in het echt gezien? Heb je zelf wel eens een pruik gedragen?’
- Lees het fragment over de pruiken voor.
- Vertel dat de jachtpruik, leespruik, muziekpruik, nadenkpruik, piekerpruik en tandenpoetspruik niet zijn afgebeeld. Hoe zouden die pruiken eruitzien?
- Laat de leerlingen een themapruik kiezen (dat kan uit dit rijtje, of een zelfbedachte pruik).
- Geef de leerlingen in tweetallen de opdracht de pruiken te ontwerpen. Zij kunnen hierbij teken- of schildermaterialen gebruiken.
- Heeft iedereen een ontwerp gemaakt? Vraag de leerlingen hun ontwerpen te presenteren en tentoon te stellen.
- Organiseer een pruikenverkiezing. Leerlingen stemmen op de drie beste ontwerpen uit de klas. Doe dit bijvoorbeeld zo:
 - Hang alle ontwerpen voor in de klas.
 - Geef leerlingen kleine stickertjes.
 - Nodig kinderen uit om rond te lopen in de klas en hun stickertje te plakken bij het ontwerp dat zij het mooist/creatiefst vinden.

4. DE WERELD

Opdracht 8 - Hollandse Meesters

Vorbereiding:

- Illustratie pagina 135.
- Digibord.
- Portretten (digitaal) van Hollandse Meesters uit de Gouden Eeuw, zoals Rembrandt van Rijn, Johannes Vermeer en Frans Hals.
- Verkleedkleden, denk hier ook aan kleren en attributen uit die tijd als zwaarden en hoeden.
- Gymzaal.
- Muziek.
- Fototoestel.

Instructie

Deel a. Hollandse Meesters

- Vertel kort over de gekozen Hollandse Meesters en in welke tijd (zeventiende eeuw) ze leefden. Vertel ook dat ze vroeger niet zo bekend waren als nu, denk aan Rembrandt. Later werden sommige schilderijen pas heel beroemd en veel waard.
- Bestudeer samen de verschillende klassieke portretten van de Hollandse Meesters op het digibord.
- Bespreek met de leerlingen:
 - Hoe staan de mensen afgebeeld? Statisch (stoer) of juist vrolijk?
 - Wat voor kleren hebben ze aan?
 - Verschilt dit per portret?
 - Verschilt dit per schilder?
 - Wat vind je mooi?
- Wijs hen bijvoorbeeld op het feit dat Rembrandt harnassen en sieraden zo precies kon schilderen dat het van een afstandje net echt leek.
- Kun je zien welk portret van welke schilder is? Wat is typisch aan zijn stijl?
- De leerlingen mogen nu in tweetallen verkleeden en poseren als een standbeeld. Vertel: 'Een portret schilderen, dat gaat niet lukken in een uur, daar deden de Hollandse Meesters soms wel jaren over. Maar we kunnen wel een portretfoto maken.' Laat leerlingen poseren alsof ze een portret zijn, waarbij de ander de foto maakt.

- Klassikaal en in tweetallen uitwerken
- Duur: 60 minuten
- Ontwikkelingsgebied: creatieve expressie, kunstgeschiedenis

Extra optie: Laat hen een schilderij kiezen van een Hollandse Meester en dit uitbeelden.

Deel b. Levend portret

- Vervolgens mogen alle leerlingen (nog verkleed) naar de gymzaal of het speellokaal.
- Zet hier de muziek aan, begin met klassieke muziek.
- De portretten (de leerlingen) mogen door de zaal lopen.
- Als je de muziek stopt: mogen zij poseren in stijl. Laat hen goed luisteren naar de

muziek en in die stijl poseren.

- Hierna zet je totaal andere muziek op, bijvoorbeeld rapmuziek. Als de muziek stopt mogen ze opnieuw poseren in stijl.
- De vraag is of verschillende soorten muziek ook verschillende soorten emoties bij hen oproepen en of ze dit kunnen uitbeelden in een portret.
- Andere muziekstijlen die je hiervoor kunt gebruiken zijn: hardrock, salsa, soul, jazz, popmuziek.

Extra: Museum bezoeken

Bezoek samen met de leerlingen een van de volgende musea waar de Hollandse Meesters te bewonderen zijn en laat de kinderen van het bezoek een blog of vlog maken.

Rijksmuseum Amsterdam

Museum Boijmans Van Beuningen

Het Mauritshuis

Het Kröller-Müller Museum

Het Noordbrabants Museum

Centraal Museum Utrecht

Frans Hals Museum

Van Gogh Museum

Mondriaanhuis

Museum Dr8888

Amsterdam Museum

Bron: Holland.com

5. DOEN

Opdracht 9 - Drama: Tijdmachine

Vorbereiding:

- Fragmenten uit de verhalen *Een heel vreemd mailtje* (p.182, 183) en *Het oudje* (p.148).
- Verkleedspullen.
- Grote (A3) vellen wit papier.
- Tekenspullen.
- Vragen op het bord.
- Post-its

Instructie:

Deel a. Verleden en toekomst

- Lees onderstaande fragmenten voor.

- klassikaal en in groepjes aan de slag
Duur 60 minuten
- Ontwikkelingsgebied: spel- en stemgebruik, samenwerken, oriëntatie op jezelf en de wereld en fantasie

Het oudje

Het mannetje knikte. 'Ik snap nog niet eens iets van de doortrek-wc,' zei hij, en hij grinnikte. Maar ik keek hem verbaasd aan.

'Als ik in de tram zit, durf ik niet naar buiten te kijken,' zei Nicolaas. 'Het gaat me veel te snel. En auto's. Daar kan ik maar niet aan wennen. Dat lawaai. En ik durf er ook niet in, het gaat me veel te hard. Op de snelweg doe ik het in mijn broek. En dan die moderne muzikanten. Hoe heten die lui?'

'Rappers?' vroeg ik. 'Ja, zoiets,' zei Nicolaas. 'Mozart, Beethoven, Bach... dat soort gajes. Dat is mij allemaal veel te modern, (p.148)

- Bespreek samen het fragment aan de hand van de volgende vragen: 'het oude mannetje vindt de moderne wereld vreemd. Waar kan hij moeilijk aan wennen? Hoe was dat dan in zijn tijd, vroeger?'
- Lees onderstaand fragment voor:

Een heel vreemd mailtje

1. Hoe zien de mensen eruit in 2235?

De mensen zijn tegenwoordig een stuk groter. Als je in deze tijd twee meter lang bent, dan noemen ze je een kabouter. De meeste mensen zijn tweeënhalve meter lang. Sommige zijn zelfs drie meter. Daarom hangen de basketbalnetjes sinds 2166 een stuk hoger.

Mensen worden nu ook veel ouder. Minimaal tweehonderd jaar. De oudste mens ter wereld is op dit moment tweehonderdvijfentwintig jaar oud. Het is een vrouw, ze werd in 2010 in Delfzijl geboren.

2. Eten jullie nog steeds groenten?

Groenten? Haha, echt ongelooflijk dat mensen vroeger diervoer aten. Wat een verschrikkelijke tijd was dat. Wie eet er nou bladeren!? En hoe heten die rode dingen die jullie uit de modder halen... en dat groene slijmerige glibberspul... Andrijvie? Ik zag laatst een filmpje van vroeger en ik ging haast over mijn nek. In 2235 eten zelfs volwassenen die rotzooi niet meer. Er is nu een mid-deltje waarmee je al je eten supergezond kunt maken. Wij eten elke dag pannenkoeken en patat en snoep. Dat is tegenwoordig zelfs gezonder dan groente! (p.182, 183)

- Bespreek samen het fragment over 'de toekomst': 'wat is daar anders dan nu? Wat vind jij daarvan? Zou jij er willen wonen?'

Deel b. Sketches spelen

- Verdeel de leerlingen in tweetallen. Geef de leerlingen 2 minuten de tijd om onderstaande vragen uit te wisselen.
 - Zou je zelf naar de toekomst of het verleden willen reizen?
 - Wil je contact met iemand uit het verleden of uit de toekomst?
 - Wat zou je willen vragen?
- Vraag hen de vragen die zij hebben te noteren op post-its.
- De leerlingen gaan nu de vragen in sketches uitwerken. Leerling A speelt zichzelf en stelt vragen. Leerling B speelt een personage uit het verleden of uit de toekomst en beantwoordt de vragen.
- Laat hen dit vijf minuten spelen en erna van rol wisselen.

Deel c. Tekenopdracht

- Deel A3-vellen wit papier uit.
- Stel de kinderen de volgende vraag: 'Hoe zou het leven er over 200 jaar uitzien? Teken waar je woont, wat je doet, hoe je reist, wat je eet etc.'
- Hang de tekeningen op in de klas of in de gang. Dan kunnen medescholieren, leerkrachten of ouders zien wat de kinderen hebben gemaakt.

6. SPEL

Opdracht 10 - Spel: Circus

Vorbereiding:

- Speellokaal of gymzaal.
- Kleine ballen of pittenzakjes.
- Een balk.
- Een kastdeel.
- kleine matten.
- Een dikke mat.
- Een bank.

Instructie:

- Ga samen met de leerlingen naar het speellokaal of gymlokaal waar alles is klaargezet voor de les.
- Praat samen na over het verhaal *Fritz Wiener*: 'Fritz heeft een acrobaten-act, waarmee hij veel publiek trekt. Wat doet hij precies en welke circusacts kennen jullie nog meer?'
- Zet een parcours uit met drie circusactiviteiten:
 1. Jongleren met twee ballen of pittenzakjes; zelf hoog gooien en weer opvangen.
 2. Op een bewegende balk lopen en balanceren; een omgekeerde bank op een kastdeel met matten eromheen
 3. Koprollen op een dikke mat, verhoogd aan een kant door een bank eronder.
- Verdeel de leerlingen in groepjes van vier. Samen mogen zij nog een circusactiviteit bedenken voor in het parcours.
- Geef de leerlingen tien minuten de tijd om de act te bedenken en te oefenen. Hou goed in de gaten of het geen stunts wordt en dus gevaarlijk is.
- Ieder groepje doet de act voor. Vraag de leerlingen of zij ook een naam kennen voor de act.
- De acts van de leerlingen vormen nu onderdeel van het parcours.
- In groepjes van vier gaan zij alle acts langs. Zet de timer op vijf minuten. Leerlingen krijgen vijf minuten de tijd om een act uit te voeren en wisselen dan door.

- **Klassikaal**
Duur: 60 minuten
- **Ontwikkelingsgebieden:**
lichamelijke opvoeding
en samenwerken

7. EXTRA

Opdracht 11 - Woordzoeker

Vorbereiding:

- Kopieer de woordzoeker (bijlage 4) voor alle leerlingen.
- Een pen.
- Laat de ingevulde woordzoeker zien op het digibord.

Instructie:

- Vertel dat de leerlingen aan de slag mogen met de Woordzoeker *Prusters en pechvogels*. 'Deze is speciaal door de auteur Tosca Menten voor jullie gemaakt.'
- Als ze klaar zijn bespreek je klassikaal de antwoorden op het digibord.

- **Individueel**
Duur: 30 minuten
- **Ontwikkelingsgebieden:**
cognitieve
vaardigheden

Maak de woordzoeker. Als je alle woorden hebt weggestreept, houd je 37 letters en een uitroepteken over. Zet die achter elkaar in de vakjes onder de woordzoeker en lees een belangrijke spreuk!

W	M	R	S	I	N	E	D	E	I	H	C	S	E	G	I	
E	D	I	E	L	N	E	T	T	E	R	T	R	O	P	P	
R	T	D	D	U	O	E	N	E	N	G	A	L	E	R	I	
T	I	D	S	D	S	B	W	A	L	G	V	O	G	E	L	
S	J	E	N	S	E	L	N	E	J	D	U	O	D	E	R	
C	D	R	E	R	F	L	E	E	V	N	A	C	S	O	T	
H	M	I	P	E	H	E	E	G	P	E	E	T	E	J	D	
I	A	K	R	S	M	A	I	E	O	L	R	E	R	U	T	
L	C	A	E	T	I	U	R	D	U	V	U	H	S	K	M	
D	H	S	W	U	D	E	E	N	R	W	H	T	A	K	A	
E	I	T	R	R	H	E	N	S	A	A	E	C	L	A	I	
R	N	E	E	P	D	N	E	I	U	S	A	N	E	E	L	
I	J	E	E	E	K	I	U	R	P	T	M	W	H	E	P	T
E	E	L	P	R	S	P	O	O	R	D	A	U	Z	O	J	
N	E	I	S	O	L	P	X	E	P	O	O	R	T	S	E	
!	T	E	U	N	W	O	N	D	E	R	S	M	E	E	R	

4. Woordzoeker Prusters en pechvogels

- GESCHIEDENIS
- PORTRETEN
- MIDDELEEUWEN
- DODO
- OUDE
- PRUSTERS
- TIJDMACHINE
- MUSEUM
- PRUIK
- SCHILDERIJEN
- TULPENBOL
- HAARDIEF
- STROOPEXPLOSIJE
- WONDERSMEER
- OREN
- SPEERWERPEN
- JOZUA
- TOSCA
- OENENGALERIJ
- VERHAAL
- TEUN
- JUKKA
- MAILTJE
- PECHVOGELS
- KASTEEL
- RIDDER
- SPOOR
- WALGVOGEL
- HARNAS

8. BIJLAGE

1. De Schilderijlijst

Trefwoorden/Hints:

2. *Feit of fictie?*

HISTORISCH FEIT	FANTASIE/FICTIE
TWIJFEL	

3. Recept Lipbalsem

LIPBALSEM

De ingrediënten:

- 3 eetl. olijfolie (of castorolie voor veel glans)
 - 1 eetl. bijenwas
- 1 eetl. mangoboter (of sheaboter of cacaoboter)

De benodigdheden:

- Pan en kom (RVS)
- Digitale thermometer
- Gesteriliseerd potje ± 50 ml

Optioneel:

Ongeveer 3 druppels etherische olie
(bijvoorbeeld zoete sinaasappel, lavendel, roos of pepermint)

Bereidingswijze voor olijfolie-lippenbalsem:

1. Vul een pan met water. Verwarm de bijenwas in een kom in de pan au-bain-marie op een laag vuur. Als de bijenwas zacht is, voeg je de olie en boter toe. Roer totdat alles vloeibaar is en neem van het vuur.
 2. Laat het mengsel afkoelen tot ongeveer 40 graden. Voeg nu de etherische olie toe. Roer het goed door.
 3. Vul het potje met de vloeistof en laat het afkoelen. Als de balsem is afgekoeld, kun je de pot afsluiten.
- Houdbaarheid: in de koelkast ongeveer zes maanden. Je kunt er elke keer een beetje uit halen met een spateltje voor in een meeneempotje.

Bron: [Bedrock.nl](https://www.bedrock.nl), recept uit *Culinaire cosmetica* door Susette Brabander

Woordzoeker antwoord

Woordzoeker Prutser en pechvogels door Tosca Menten

W	M	R	S	I	N	E	D	E	I	H	C	S	E	G	I	
E	D	I	E	L	N	E	T	E	R	R	T	R	O	P	P	
R	T	D	D	U	O	E	N	E	N	G	A	L	E	R	I	
T	I	D	S	D	S	B	W	A	L	G	V	O	G	E	L	
S	J	E	N	S	E	L	N	E	J	D	U	O	D	E	R	
C	D	R	E	R	F	L	E	E	V	N	A	C	S	O	T	
H	M	I	P	E	H	E	E	G	P	E	E	T	E	J	D	
I	A	K	R	S	M	A	I	E	O	L	R	E	R	U	T	
L	C	A	E	T	I	U	R	D	U	V	U	H	S	K	M	
D	H	S	W	U	D	E	E	N	R	W	H	T	A	K	A	
E	I	T	R	R	H	E	N	S	A	A	E	C	L	A	I	
R	N	E	E	P	D	N	E	I	U	S	A	N	E	E	L	
I	J	E	E	E	K	I	U	R	P	T	M	W	H	E	P	T
E	E	L	P	R	S	P	O	O	R	D	A	U	Z	O	J	
N	E	I	S	O	L	P	X	E	P	O	O	R	T	S	E	
I	T	E	U	N	W	O	N	D	E	R	S	M	E	E	R	

- GESCHIEDENIS
- PORTRETTEEN
- MIDDELEEUWEN
- DODO
- OUdje
- PRUTSERS
- TIJDMACHINE
- MUSEUM
- PRUIK
- SCHILDERIJEN
- TULPENBOL
- HAARDIEF
- STROOPEXPLOsIE
- WONDErsMEER
- OREN
- SPEERWERPEN
- JOZUA
- TOSCA
- OENENGALERIJ
- VERHAAL
- TEUN
- JUKKA
- MAILTJE
- PECHVOGELS
- KASTEEL
- RIDDER
- SPOOR
- WALGVOGEL
- HARNAS

W I E D E P R U T S E R N I E T E E R T

I S D E H E L D N I E T W E E R D I

Alle leesfragmenten en beelden in deze lesbrief zijn afkomstig uit *Prutsers en pechvogels*.

© 2020 Tosca Menten © Jozua Douglas © 2020 Geert Gratama.

© 2020 Van Goor, Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Amsterdam

© Uitgeverij De Fontein, Utrecht

ISBN 9789000373895

Kijk voor meer informatie op: de-leukste-kinderboeken.nl of uitgeverijdefontein.nl

Deze lesbrief is een uitgave van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Redactie De Gouden Zebra
Vormgeving Marieke Oele